

Nr 19.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss översyn av skattestrafflagen.

Första lagutskottet har till behandling förehaft en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 200, av herr *Cassel*. I motionen hemställas, »att riksdagen i framställning till Kungl. Maj:t ville anhålla om översyn av skattestrafflagen i syfte att från kriminalisering måtte undantagas sådana fall där den felaktiga deklarationsuppgiften beror på ursäktlig missuppfattning eller bristande insikt».

Motionären har under hänvisning till ett nyligen avdömt mål om vårdslös deklARATION anført, att stadgandet om grov oaktsamhet i skattestrafflagens 2 § i praxis kommit att tillämpas med betydande mått av stränghet. En sådan tillämpning syntes förutsätta större kunskaper och noggrannhet hos medborgarna vid avfattande av deklARATIONER än vad man kunde vänta sig att finna hos människor som icke vore vana att syssla med ekonomiska ting och som icke hade någon ordnad bokföring. Särskilt när det gällde ungdom som ännu icke hade förvärvat någon vana vid upprättandet av deklARATION syntes det ursäktligt om de vid uppgivandet av sina inkomster förlitade sig på de löneuppgifter som de erhållit från sina arbetsgivare. Så skedde givetvis också i praktiskt taget alla fall. Men det hade visat sig, att en löntagare, som råkat få för låg löneuppgift och deklarerat i enlighet med denna, drabbats av straff för grov oaktsamhet. Rådande förhållanden syntes motionären icke stå i god överensstämmelse med den allmänna rättsuppfattningen, och han funne den pågående utvecklingen oroande.

Gällande rätt m. m.

Enligt 1 § *skattestrafflagen* den 11 juni 1943 kan den som i deklARATION till ledning vid fastställande av skatt uppsåtligen lämnar oriktig uppgift ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från skatt eller till för låg sådan, dömas för falskdeklARATION till böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år. Böterna skola bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle ha undandragits, dock minst etthundra kronor. Lika med skatt skall anses annan allmän avgift. Med deklARATION avses även däremot svarande skriftlig försäkran.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som sägs i 1 §, kan han jämlikt 2 § straffas för vårdslös deklARATION med böter eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med fängelse i högst sex månader. Böterna skola bestämmas till högst hälften av vad i 1 § sägs, men likväl ej lägre än femtio kronor.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift kan jämlikt 3 § gå fri från straff.

Skattestrafflagen avser enligt sin ordalydelse icke blott sådana deklara-tioner som omförmälas i taxeringsförordningen utan även alla andra deklara-tioner och däremot svarande skriftliga försäkringar till ledning för fast-ställande av skatt eller annan allmän avgift. Är gärning, som avses i 1 eller 2 §, straffbelagd i annan lag än allmänna strafflagen eller i särskild författ-ning, skola dock, jämlikt 6 §, bestämmelserna i skattestrafflagen icke äga tillämpning.

Före tillkomsten av skattestrafflagen funnos bestämmelser om straff för lämnande av oriktigt meddelande i självdeklaration i 143 § taxeringsför-ordningen den 28 september 1928. I 1 mom. stadgades bötesstraff, beräknat på visst sätt, för den som i självdeklaration mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som var ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering. Enligt 2 mom. skulle vad i 1 mom. stadgades ha motsva-rande tillämpning om sådant oriktigt meddelande icke lämnats mot bättre vetande, men den som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyl-dig till grov vårdslöshet; dock skulle böterna bestämmas till högst hälften av vad i 1 mom. sagts.

Under förarbetena till skattestrafflagen utbyttes i överensstämmelse med terminologien i den nya lagstiftningen om förmögenhetsbrott ordet »vårds-löshet» mot »oaktsamhet».

De i 1928 års taxeringsförordning förekommande bestämmelserna om straff för oriktig deklaration hade, bortsett från straffsatserna, med i stort sett oförändrat innehåll hämtats från 20 § i den före nämnda förordning gällande kungl. förordningen den 28 oktober 1910 om taxeringsmyndighe-ter och förfarandet vid taxering. Ursprungligen stadgades i sagda 20 § ansvar endast därest den oriktiga uppgiften lämnats mot bättre vetande. Möjlig-het att döma till ansvar även för fall där oriktigt meddelande lämnats av grov vårdslöshet infördes genom kungl. förordningen den 7 juli 1921 om ändring i vissa delar av 1910 års förordning.

I den proposition (nr 213/1921) som låg till grund för nämnda ändring anförde departementschefen bl. a. följande.

Gent emot vad kammarrätten anført därom, att det icke skulle föreligga särskilda skäl att nu till behandling upptaga förevarande fråga, vill jag påpeka, att enligt vad från olika håll under hand framhållits, taxerings-myndigheterna ganska ofta haft att behandla deklara-tioner och andra upp-gifter till ledning vid taxeringen, vilka innehållit oriktiga meddelanden av den art, att det synts åtminstone högst troligt, att de lämnats mot bättre ve-tande. Att detta oaktat åtal för oriktig deklaration ytterst sällan förekom-mit, synes hava haft sin orsak just i svårigheten att bevisa, att det oriktiga meddelandet lämnats mot bättre vetande. Det ligger också i sakens natur, att det i regel skall vara svårt att åstadkomma bindande bevisning härom, därest den skyldige icke själv erkänner förbrytelsen. Just från denna syn-punkt skulle det vara av stor betydelse att införa straff för oriktigt medde-lande, som lämnats av vårdslöshet eller försummelse, då det naturligtvis är betydligt lättare att åstadkomma den bevisning, som är tillräcklig för till-

lämpning av en dylik straffbestämmelse. Oavsett detta torde man hava rätt att fordra, att de uppgiftspliktiga vid avlämnande av meddelanden till ledning vid taxeringen iakttaga åtminstone en viss grad av noggrannhet; deklARATIONERNA skola ju bekräftas på heder och samvete. Jag finner därför starka skäl tala för att redan nu framlägga förslag till sådan utsträckning av straffet för oriktig deklARATION, att jämväl oriktigt meddelande, som lämnats av vårdslöshet, blir straffbart. Med hänsyn till vad kammarrätten anfört därom, att uppgiftsplikten tagit en sådan omfattning att de uppgiftspliktiga knappast kunna anses i stånd att uppfylla densamma, torde dock straff böra inträda blott för det fall, att *grov* vårdslöshet föreligger.

Bevillningsutskottet vid 1921 års riksdag yttrade i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 55) över propositionen, att de föreslagna ändringarna i 20 § syntes välbetänkta och att det särskilt torde bli av praktisk betydelse att kunna beivra fall av oriktig deklARATION, även om deklARANTEN ej kunde överbevisas om uppsåt.

Under förarbetena till skattestrafflagen berördes icke frågan om vad som skall förstås med *grov* oaktsamhet i vidare mån än att bl. a. i den proposition (nr 140) genom vilken förslag till lagen framlades för 1943 års riksdag departementschefen vid frågan huruvida frihetsstraff borde införas för sådana brott, som förövats av *grov* vårdslöshet, uttalade, att en dylik straffskärpning syntes väl motiverad med hänsyn till den många gånger svårbestämda gränsen mellan uppsåtligt falskdeklARATIONsbrott och sådant brott, som begåtts av *grov* vårdslöshet. I samband därmed förklarade sig departementschefen anse, att en utvidgning av det straffbara området till att omfatta fall av vårdslöshet, vilken ej kunde betecknas såsom *grov*, icke vore vare sig aktuell eller, med hänsyn till de kontrollmöjligheter som förelåge, önskvärd.

Pågående utredning.

1950 års riksdag hemställde i skrivelse till Kungl. Maj:t om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande taxeringsförfarandet och taxeringsprocessen, vilken utredning enligt riksdagens mening borde taga sikte på frågan, huruvida kraven på rättssäkerhet och effektivitet i taxeringsförfarandet och taxeringsprocessen voro tillräckligt väl tillgodosedda (se bevillningsutskottets av riksdagen godkända betänkande nr 46/1950).

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 mars 1950 ävensom den 15 maj 1952 har chefen för finansdepartementet tillkallat vissa sakkunniga för att dels biträda med en teknisk revision av kommunalskattelagen m. m., dels ock verkställa en översyn av taxeringsförordningens bestämmelser (1950 års skattelagssakkunniga). Enligt direktiven för de sakkunnigas uppdrag, såvitt gäller översynen av bestämmelserna i taxeringsförordningen — inefattade i ett anförande av statsrådet Sköld till statsrådsprotokollet den 15 maj 1952 — bör vid översynen av taxeringsbestämmelserna undersökas, i vad mån bestämmelserna om deklARATIONsplikt och påföljd för deklARATIONsförsummelse behöver revideras. Därjämte bör undersökning ske om

nuvarande bestämmelser om påföljd för avgivande av oriktig deklaration eller lämnande av felaktiga upplysningar och uppgifter äro väl avvägda.

Arbetsgivares skyldighet att lämna löneuppgift.

Enligt 33 § taxeringsförordningen åligger det arbetsgivare att beträffande hos honom anställda personer till ledning vid taxeringen för inkomst eller förmögenhet varje år utan anmaning lämna uppgift å den anställdes förmåner under nästföregående år i form av avlöning, arvode eller annan ersättning för utfört arbete. Arbetsgivare, som är fysisk person, är dock skyldig avlämna uppgift endast i fråga om sådana förmåner, som utgått från av honom utövad rörelse eller från av honom bedrivet jordbruk eller skogsbruk. Uppgiftsskyldighet för ersättning för tillfälligt arbete föreligger ej om sådan ersättning under året utgått med mindre än 100 kronor till samma mottagare eller om beloppet utgått till sådan idkare av rörelse, som enligt lag varit skyldig föra handelsböcker. Från och med den 1 januari 1954 föreligger ej heller uppgiftsskyldighet om ersättning för tillfälligt arbete utgått till bokföringspliktig idkare av jordbruk eller skogsbruk.

Uppgiftsskyldighet åligger jämväl försäkringsbolag rörande viss skattepliktig utbetalning på grund av försäkring samt den som utbetalat royalty eller periodiskt utgående avgift för utnyttjande av patent, mönster eller dylikt ävensom den som driver trävarurörelse eller eljest yrkesmässigt avverkar skog på annans mark beträffande utgivet vederlag för upplåten avverkningsrätt till skog.

Jämlikt 36 § 3 mom. taxeringsförordningen skall berörda uppgifter vara avlämnade senast den 31 januari under taxeringsåret.

Arbetsgivare, som ej behörigen fullgör sin uppgiftsskyldighet, kan enligt 142 § taxeringsförordningen ådömas bötesstraff.

I en vid årets riksdag väckt motion, nr 355 i andra kammaren av herr Edberg, har yrkats skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om sådan ändring av 33 § taxeringsförordningen, att däri uttryckligen föreskrives att arbetsgivare och andra, som utbetalat ersättning för utfört arbete och i följd härav hade att underrätta taxeringsmyndigheten härom, vore skyldiga tillställa arbetstagaren kopia av den uppgift, som tillsändes taxeringsmyndigheten.

Bevillningsutskottet har i betänkande nr 11 hemställt, att motionen icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. I sin motivering har utskottet erinrat om att frågan om skyldigheten att lämna uppgifter till ledning för annans taxering och därmed sammanhängande kontrollåtgärder vore föremål för utredning av 1950 års skattelagssakkunniga. Då det i nyssnämnda motion berörda spörsmålet, även om det närmast toge sikte på att underlätta för skattskyldig att upprätta självdeklaration, lämpligen borde övervägas vid utredningen av den till de sakkunniga hänskjutna frågan, fann utskottet anledning saknas att nu förorda skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet.

Riksdagen har godkänt bevillningsutskottets förevarande betänkande.

Utskottet.

Motionärens hemställan går ut på att 2 § skattestrafflagen skulle kompletteras med ett stadgande av innehåll att grov oaktsamhet icke skall anses föreligga exempelvis i sådana fall, då en ungdomlig eller eljest oerfaren deklarerant på grund av felaktighet i den löneuppgift han kan ha erhållit från sin arbetsgivare, i självdeklaration lämnat oriktig uppgift om sina inkomster.

Helt allmänt vill utskottet uttala, att det icke torde vara möjligt att i lagtext angiva vad som skall förstås med grov oaktsamhet, utan det får liksom hittills ankomma på domstolarna att med ledning av omständigheterna i varje särskilt fall avgöra huruvida sådan oaktsamhet förelegat.

Såsom framgår av den föregående redogörelsen förefinnes för närvarande icke någon skyldighet för arbetsgivare att till person som är eller varit anställd hos honom överlämna kopia av den uppgift han jämlikt 33 § taxeringsförordningen är skyldig avlämna till taxeringsmyndigheten. Därest sådan skyldighet skulle införas, är det tänkbart att detta kunde inverka på bedömandet av vad som i det särskilda fallet är att anse som grov oaktsamhet. Emellertid har årets riksdag, under hänvisning till att frågan om skyldighet för arbetsgivare att till arbetstagare lämna kopia av uppgift enligt nyssnämnda paragraf i taxeringsförordningen lämpligen borde övervägas av 1950 års skattelagssakkunniga, avslagit ett motionsvis framställt yrkande om sådan ändring i samma paragraf.

Vidare vill utskottet framhålla, att 1950 års skattelagssakkunniga enligt sina direktiv skola undersöka huruvida nuvarande bestämmelser om påföljd för avgivande av oriktig deklaration eller lämnande av felaktiga upplysningar och uppgifter äro väl avvägda. Den av motionären väckta frågan torde således komma att övervägas av de sakkunniga.

Enligt utskottets mening saknas därför anledning att begära den av motionären äskade översynen av skattestrafflagen.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 200, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1953.

På första lagutskottets vägnar:

OLOV RYLANDER.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Ahlkvist, Branting, Lodenius, Lindblom, Lundgren, fru Sjöström-Bengtsson och herr John Johansson;

från andra kammaren: herrar Rylander, Lindberg, Landgren, Gezelius, Gustafsson i Borås, Johansson i Norrfors*, Hedqvist och fru Johansson i Skövde.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.